

การศึกษาอัตลักษณ์และการให้ความหมายร่วมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชนออนไลน์
มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้

จัดทำโดย

กนกพร โพธิ์พล	รหัสนักศึกษา 6108730083
กัณฑ์ณัฐา กาญจนะ	รหัสนักศึกษา 6108730133
ณัฐา ปิยมาตย์	รหัสนักศึกษา 6108730331
ธรรมธนภัทร์ รุ่งเรืองลออกุล	รหัสนักศึกษา 6108730463
พีรณัฐ แก้วนวรรตน์	รหัสนักศึกษา 6108730810
ภูริทา แก่นจันทร์	รหัสนักศึกษา 6108730836
ภูษิต ภูมิคำ	รหัสนักศึกษา 6108730844
ระวีวรรณ เชิญทอง	รหัสนักศึกษา 6108730885
สุทธิกานต์ บำรุงศรี	รหัสนักศึกษา 6108731024

รายวิชา ม.418 ชุมชนศึกษา

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาการวิจัยทางสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอัตลักษณ์และการให้ความหมายร่วมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา ในพื้นที่กลุ่มชุมชนออนไลน์ มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ ผ่านคำถามหลักของการศึกษา คือ ชุมชนนี้มีอัตลักษณ์และการให้ความหมายในชุมชนเป็นอย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ร่วมของผู้คนในชุมชน 2. เพื่อศึกษาการรับรู้และการให้ความหมายเกี่ยวกับชุดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และแนวทางปฏิบัติร่วมของชุมชน และ 3. เพื่อศึกษากระบวนการต่อรองกับความเชื่อในสังคม และการแพทย์แผนปัจจุบัน ภายใต้แนวคิดอัตลักษณ์ชุมชนถึงกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และจุดร่วมของผู้คน ทฤษฎีพหุลักษณะทางการแพทย์ถึงปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจใช้น้ำปัสสาวะในการรักษาสุขภาพ และแนวคิดเรื่องวาทกรรมถึงการต่อรองกับวาทกรรมภายนอก ถึงการแสดงออกของชุมชนและการให้ความหมายภายใต้วาทกรรมหลักที่ชุมชนยึดถือ โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชนออนไลน์ ในช่วงเดือนกันยายน - ธันวาคม 2564 ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์แบบประจุ่มกลุ่มย่อย

ผลการศึกษาพบว่า สภาวะที่ชุมชนถูกผลักดันให้เป็นชายขอบของสังคมส่วนใหญ่มาจากองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวาทกรรมความสกปรกในการตีตราพฤติกรรมการใช้ปัสสาวะของชุมชน ในขณะที่ชุมชนได้ให้ความหมายต่อปัสสาวะให้เป็นเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาแฝงอยู่มากกว่ามองว่าเป็นของเสียไร้ประโยชน์ ซึ่งแสดงออกผ่านการใช้น้ำปัสสาวะที่จำเป็นต้องควบคู่ไปกับการรักษาตัวอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งขัดแย้งกับการแพทย์สมัยใหม่ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับ แต่กระนั้นการใช้ปัสสาวะในการรักษาทางการแพทย์นั้นเป็นเพียงหนึ่งทางเลือกที่ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพของสมาชิกในชุมชน และสามารถไขควงคู่ไปกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันได้ รวมไปถึงการใช้หลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องในการต่อรองกับวัฒนธรรมภายนอกในฐานะผู้ไม่รู้ จึงเลือกปล่อยวางและไม่ถือสาต่อกระแสด้านลบเหล่านั้น เพื่อเป็นแสดงออกถึงอัตลักษณ์และการดำรงอยู่ของชุมชน

คำสำคัญ : ปัสสาวะ, วาทกรรม, อัตลักษณ์, พหุลักษณะการแพทย์, ชุมชนออนไลน์

บทที่ 1 บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

น้ำปัสสาวะเป็นของเสียที่ร่างกายขับถ่ายออกมาผ่านการกรองไตเพื่อเอาส่วนเกินและพิษออกจากกระแสเลือด ส่วนเกินเหล่านั้นมีทั้งสารไนโตรเจน สารอินทรีย์ ฮอร์โมนทั้งหลายที่เป็นของเสียจำนวนมากจำเป็นต้องกำจัดออกเป็นประจำ โดยปกติแล้วจะมีน้ำปัสสาวะที่ถูกขับออกมา 800 – 2,000 มิลลิลิตรต่อวันในบุคคลที่มีสุขภาพดี (ไชยวงศ์ นวลง, 2560) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำที่เข้าสู่ร่างกายและการทำงานของไต อย่างไรก็ตามความเชื่อเหล่านี้กลับถูกท้าทายจากคนกลุ่มหนึ่งที่ใช้น้ำปัสสาวะในการบำบัดโรค ซึ่งจัดเป็นการแพทย์วิถีธรรม กล่าวคือการแพทย์ที่นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในบริบทที่เป็นอยู่ โดยจะมุ่งเน้นการใช้ชีวิตแบบพอเพียง เรียบง่าย ใช้สมุนไพรใกล้ตัวในการรักษาโรค ไม่ต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายราคาแพงเพื่อให้ได้สุขภาพที่ดี เพราะหมอที่ดีที่สุดคือตัวเราและวิถีธรรมที่นำพาสู่สุขภาพดีอย่างยั่งยืน (มูลนิธิแพทย์วิถีธรรม, 2563)

ความเชื่อในการใช้น้ำปัสสาวะบำบัดโรคมีหลักฐานทางศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลในคัมภีร์พระไตรปิฎกหลายเล่มด้วยกันที่ทรงตรัสถึงน้ำมูตรตัวอย่างพระไตรปิฎกเล่ม 4 ข้อ 87 "มหาขันธกะ" พระพุทธเจ้าทรงถือว่าน้ำมูตรหรือน้ำปัสสาวะเป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บที่ดีแก่ภิกษุ (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, 2555) ประกอบกับความเชื่อของคนไทยแต่โบราณที่ยึดถือปฏิบัติในคนบางกลุ่ม เช่น การใช้ผ้าอ้อมชุบน้ำปัสสาวะเด็กแล้วกวาดลินเด็กเพื่อแก้อาการผื่นขาว, ใช้น้ำปัสสาวะทาหรือปัสสาวะรดบริเวณแผลที่ถูกแมลงต่อยเพื่อบรรเทาอาการปวดแสบปวดร้อน อีกทั้งความเชื่อในการใช้น้ำปัสสาวะบำบัดโรคยังได้รับความนิยมในต่างประเทศเช่นกัน อาทิ ประเทศอินเดีย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน ถูกใช้ในตำราแพทย์โบราณ นับว่าเป็น “ยาอายุวัฒนะ” ทำให้ร่างกายไม่แก่และสุขภาพแข็งแรงเหมือนหนุ่มสาว (บัวได้น้ำ, 2551)

อย่างไรก็ตามความเชื่อในการใช้น้ำปัสสาวะบำบัดโรคถูกหักล้างด้วยการอธิบายด้วยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งเป็นองค์ความรู้หลักในการอธิบายสังคมและความเจ็บป่วยในปัจจุบัน โดยกล่าวได้ว่า การใช้ปัสสาวะความเชื่อที่มีมาแต่โบราณเป็นเรื่องที่เชื่อถือไม่ได้ เนื่องจากขาดหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และไม่มีการวิจัยที่สามารถพิสูจน์ว่าน้ำปัสสาวะมีประโยชน์ต่อร่างกาย เพราะปัสสาวะถือเป็นสิ่งสกปรกไม่ควรนำมาใช้เป็นยารักษาโรค ยิ่งไปกว่านั้นกลับเป็นการนำเชื้อโรคกลับเข้าสู่ร่างกายอีกด้วย รวมทั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ได้ระบุว่า การใช้น้ำปัสสาวะบำบัดโรค เช่น ใช้ล้างตา ช่วยตาใส มองเห็นชัด เป็นข้อมูลเท็จ และได้ขอให้ประชาชนไม่หลงเชื่อข้อมูลดังกล่าว และขอความร่วมมือไม่ส่งต่อในช่องทางสื่อสารสังคมออนไลน์ (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย, 2563) ซึ่งกลุ่มคนที่มีความเชื่อในการใช้น้ำปัสสาวะบำบัดโรค หรือ “คนกินฉี่” เป็นกลุ่ม คนที่ถูกสังคมเบียดขับให้กลายเป็นคนชายขอบ และถูกตีตราอัตลักษณ์ในเชิงลบ ว่าเป็นหลักความเชื่อที่โบราณ ล้าหลัง ไม่สามารถพิสูจน์ได้ และเป็นเพียงเหยื่อของข่าวปลอมเท่านั้น

โดยจากการหาข้อมูลในเบื้องต้นพบว่า ชุมชนมหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ หรือชุมชนแพทย์วิถีธรรม เป็นชุมชนมีแนวปฏิบัติการรักษาสุขภาพพร้อมกับหลักพระพุทธศาสนา และ ปัสสาวะกลายเป็นสิ่งหนึ่งที่ชุมชนถูกนำมาใช้ในการรักษาสุขภาพ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่ม “คนกินฉี่” และการต่อรองอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มคนกินฉี่ รวมทั้งสนใจศึกษาในประเด็นวาทกรรมที่ประกอบสร้างองค์ความรู้ ชุดความคิด ความเชื่อ ที่นำมาสู่การกินฉี่ ซึ่งท้าทายและต่อรองกับองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

คำถามหลักของการศึกษา

ชุมชนนี้มีอัตลักษณ์และการให้ความหมายในชุมชนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ร่วมของผู้คนในชุมชน
2. เพื่อศึกษาการรับรู้และการให้ความหมายเกี่ยวกับชุดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และแนวทางปฏิบัติร่วมของชุมชน
3. เพื่อศึกษากระบวนการต่อรองกับความเชื่อในสังคม และการแพทย์แผนปัจจุบัน

บทที่ 2 วิธีวิจัย

รายงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาและทำความเข้าใจว่าด้วยเรื่อง อัตลักษณ์และการให้ความหมายร่วมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชนออนไลน์มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาตีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการการให้ความหมายร่วมของกลุ่ม และมุมมองความเห็นต่อกระแสแรงลบรวมไปถึงการรับมือภายในชุมชน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่กลุ่มทางสังคมออนไลน์ “มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาตีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้” การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์แบบประชุมกลุ่มย่อย (focus groups) กับหมอเขียว และผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 10 คน ผ่านช่องทาง Zoom ระยะเวลาตั้งแต่เดือนกันยายน - ธันวาคม 2564 ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

1. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูลก่อนลงภาคสนามเก็บข้อมูล

ในเบื้องต้นสมาชิกส่วนหนึ่งมีความสนใจและติดตามข่าวของกลุ่มผู้ติ่มปัสสาวะ และเป็นผู้ที่เป็นสมาชิกร่วมในกลุ่มโดยไม่ได้มีส่วนร่วม ประมาณ 4 เดือน และได้เห็นถึงการกระบวนการแบ่งปันข้อมูลระหว่างสมาชิก การมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมวิธีการรักษาโรคและดูแลสุขภาพโดยใช้น้ำปัสสาวะมาพอสมควร ทำให้เกิดการนำเสนอความคิดหัวข้อวิจัยร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ จึงมีการตกลงร่วมกันถึงประเด็นที่ศึกษาที่มากกว่าการศึกษาแค่การใช้ปัสสาวะ แต่ต้องการศึกษาให้ถึงอัตลักษณ์ความเป็นกลุ่ม การให้ความหมายร่วม รวมไปถึงวาทกรรมระหว่างองค์ความรู้ศาสนาและวิทยาศาสตร์ที่อาจจะสะท้อนให้เห็นมุมมองความคิดผ่านประสบการณ์ของสมาชิกภายในชุมชน โดยในเบื้องต้นก่อนเข้าสู่สนามเก็บข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องคร่าว ๆ ด้วยคำค้นหา “การดื่มฉีรักษาโรค, แพทย์วิถีธรรม, หมอเขียว” ที่อยู่ในรูปแบบข่าวออนไลน์ บทความ หรืองานวิจัยในอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาทำความเข้าใจและเชื่อมโยงกับข้อสงสัยในประเด็นที่จะศึกษา ก่อนที่จะเขียนโครงร่างวิจัย ตั้งคำถามในการสัมภาษณ์และวางแผนก่อนที่จะลงภาคสนามสัมภาษณ์

1.2 การเข้าสู่สนามเพื่อเก็บข้อมูลสัมภาษณ์

เมื่อจัดการโครงร่างวิจัยเรียบร้อยแล้ว ตัวแทนผู้คณะวิจัยจึงเริ่มทำการติดต่อกับผู้ดูแลกลุ่มเฟซบุ๊กทั้งหมด 4 ท่าน ผ่านข้อความซึ่งได้รับการตอบกลับ 2 ท่าน โดยใช้เวลาการติดต่อทั้งหมด 1 สัปดาห์ในการพูดคุยและตกลงในการขอผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 10 ท่าน ซึ่งรายละเอียดกระบวนการการมาซึ่งการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลนั้น ตัวแทนผู้ประสานงานจำเป็นต้องนำแจ้งต่อสมาชิกหลักในชุมชนท่านอื่น ๆ ให้ทราบถึงการติดต่อของคณะผู้วิจัยที่จะขอสัมภาษณ์ โดยในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยจำเป็นต้องทำการส่งโครงร่างการวิจัย (วัตถุประสงค์, ที่มาและความสำคัญ, เหตุผลของการเลือกชุมชน) และคำถามเบื้องต้นในการสัมภาษณ์ เนื่องจากทางชุมชนมีประสงค์ที่ต้องการรับรู้ถึงเจตนาการศึกษาของคณะผู้วิจัยเพื่อนำไปพิจารณาภายในกลุ่มก่อนที่จะทำการอนุมัติและส่งรายชื่อผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 10 ท่าน ทำให้ระหว่างการติดต่อนั้น มีความติดขัดเล็กน้อยเนื่องจากอาจมีการสื่อสารทางข้อมูลที่สร้างความสับสนจึงแก้ปัญหาด้วยการโทรศัพท์พูดคุยกับตัวแทนผู้ประสานงานกับทางชุมชนจึงเกิดความกระจ่างมากขึ้น โดยผลสรุป

แล้ว ทางคณะผู้วิจัยและชุมชนมีการตกลงว่าจะมีการสัมภาษณ์แบบ Focus group ก่อน และจะมีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลตามที่สมาชิกผู้วิจัยได้ทำการตกลงกับผู้ให้ข้อมูล

1.3 การเก็บข้อมูลสัมภาษณ์

ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์ 2 รูปแบบ ดังนี้

1) Focus group การเก็บข้อมูลมีการตั้งคำถามเอาไว้แล้วและเป็นการรับรู้ทั้งสองฝ่ายระหว่างคณะผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน และมีสมาชิกท่านอื่น ๆ เข้าร่วมฟังกว่า 100 คน ในโปรแกรมการสนทนา Zoom เหตุผลเพราะเป็นช่องทางที่ทางชุมชนและคณะผู้วิจัยสะดวกและมีการบันทึกการสนทนาทั้งหมดโดยตัวแทนชุมชน ในการเก็บข้อมูลนั้นใช้ระยะเวลาถึง 8 ชั่วโมง เนื่องจากผู้นำชุมชนต้องการอธิบายจุดริเริ่ม และแนวปฏิบัติของชุมชนอย่างละเอียดครบถ้วน ซึ่งระหว่างการเก็บข้อมูลที่มีผู้เข้าร่วมกว่าร้อยคนนั้นทำให้คณะผู้วิจัยไม่ได้แค่ข้อมูลการสัมภาษณ์เท่านั้น แต่ยังเห็นถึงแนวทางปฏิบัติและกฎกติกา รูปแบบการจัดการระบบการสื่อสารระหว่างผู้นำและสมาชิกผ่านการสังเกตที่น่าสนใจอย่างมาก

2) สัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาได้เตรียมคำถามหลักๆไว้ล่วงหน้าแล้วเช่นกัน แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ข้อมูลที่ได้จากขณะสัมภาษณ์ในระหว่างนั้นมาเป็นแนวทางในการตั้งคำถามต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งคำถามในการสัมภาษณ์รูปแบบนี้จะเป็นคำถามที่ต้องการเจาะรายละเอียดถึงประสบการณ์ระดับปัจเจก ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว (อายุ อาชีพ การงาน) และทัศนคติหรือมุมมอง โดยการสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 30 นาที – 1 ชั่วโมง ในการพูดคุย ผ่านการวิดีโอในแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ซึ่งในการสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยทุกคนได้รับคำอนุญาตบันทึกเสียงการสนทนาได้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยเห็นว่าระยะการสัมภาษณ์มีระยะเวลาที่นานพอสมควร ไม่สามารถจดรายละเอียดคำพูดได้ทั้งหมดและกลัวว่าหากจะจดต่อธรรมชาติการสนทนา แต่ผู้ศึกษาก็มีจดบันทึกคำหลักหรือที่เรียกว่า Keyword เอาไว้บ้าง และอีกเหตุผลคือคณะผู้วิจัยต้องการให้ความสนใจกับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด

1.4 ตารางแสดงแผนการดำเนินงาน

ศึกษาได้เริ่มต้นทำการวิจัยตั้งแต่ช่วงกลางเดือนกันยายนจนถึงเดือนธันวาคม ตามระยะเวลาและขั้นตอนที่อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งทั้งหมดเป็นระยะเวลาประมาณ 4 เดือน ตามตาราง ดังนี้

วันที่/เดือน/ปี	กิจกรรม
14 กันยายน 2564	ปรึกษาหัวข้อการวิจัยและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนำเสนอหัวข้อการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาและรับฟังข้อเสนอแนะ
21 กันยายน 2564	ปรึกษาแผนการดำเนินการประสานติดต่อบุคคลผู้ให้ข้อมูลพร้อมกับรวบรวมข้อมูลงานวิจัยและทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
28 กันยายน 2564	เริ่มติดต่อบุคคลและชุมชน และติดตามผลการตอบรับ

5 ตุลาคม 2564	นำเสนอความคืบหน้าแผนดำเนินการวิจัย ทบทวนวรรณกรรมและอุปสรรคที่พบ พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ
10 ตุลาคม 2564	ติดต่อชี้แจงรายละเอียดนัดวันสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน
12-15 ตุลาคม 2564	เข้าสู่กระบวนการภาคสนาม (สัมภาษณ์) ผู้ให้ข้อมูล
17-20 ตุลาคม 2564	รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์
26 ตุลาคม 2564	นำเสนอข้อมูลสัมภาษณ์แก่อาจารย์ที่ปรึกษา และรับฟังข้อเสนอแนะ
2-9 พฤศจิกายน 2564	วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย
16 พฤศจิกายน 2564	นำเสนองานวิจัยฉบับสมบูรณ์
13 ธันวาคม 2564	ส่งรูปเล่มงานรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

บทที่ 3 ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ต้องการมุ่งศึกษาอัตลักษณ์และการให้ความหมายร่วมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาในพื้นที่กลุ่มชุมชนออนไลน์ มหัทศจรยน์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ โดยคณะผู้จัดทำได้ศึกษาปรากฏการณ์และรวบรวมผลการศึกษาด้านเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น ดังนี้

1. ความหมายของปัสสาวะหรือฉี่
 - 1.1 ความเชื่อศาสนาพุทธ
 - 1.2 ความเชื่อศาสนาอิสลาม
 - 1.3 ความเชื่ออื่น ๆ
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 แนวคิดอัตลักษณ์
 - 2.2 แนวคิดวาทกรรม
 - 2.3 แนวคิดพหุลักษณะทางการแพทย์

1) ความหมายของปัสสาวะ

ปัสสาวะ (Urine) เป็นหนึ่งในรูปแบบการกำจัดของเสียของร่างกาย โดยไต (Kidney) ที่มีหน้าที่ในการขับของเสียจะขับของเสียของร่างกายผ่านทางปัสสาวะ เพื่อให้เลือดในร่างกายสะอาด (ศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ, ม.ป.ป.) ในวันหนึ่งคนเราขับปัสสาวะออกมาจากร่างกายประมาณ 1,000 – 1,500 มิลลิลิตร หากเราไม่ขับปัสสาวะออกมาจะทำให้เป็นโรคนิ่วในไต หรือกระเพาะปัสสาวะอักเสบได้ โดยในน้ำปัสสาวะหรือฉี่ มีส่วนประกอบของน้ำมากถึง 95% และมีของเสียที่ร่างกายไม่ต้องการ เช่น กรดยูเรีย (Urea), กรดยูริก (Uric acid) และกรดฮิปปูริก (Hippuric acid) เป็นต้น คิดเป็น 5% โดยสี ความใส และกลิ่นของฉี่สามารถเปลี่ยนแปลงตามปริมาณน้ำและอาหารที่ทาน และปัสสาวะยังสามารถบอกอาการต่าง ๆ ได้อีกด้วย เช่น ปัสสาวะสีใส ไม่มีสี ถือว่าปกติ ปัสสาวะสีเหลืองเข้ม ถือว่าปกติแต่ควรทานน้ำมากขึ้น ปัสสาวะสีน้ำตาลเข้มหรือสีดำ อาจเป็นโรคตับหรือผลข้างเคียงจากยาบางชนิด หรือฉี่สีชมพูหรือสีแดง ที่อาจมีเลือดเจือปนอยู่ในปัสสาวะ ฯลฯ เป็นต้น (โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์, 2563)

โดยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์กระแสหลักก็มีอิทธิพลต่อค่านิยมต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก โดยสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัยจากกระทรวงสาธารณสุข (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายและมุมมองต่อปัสสาวะ เช่นเดียวกับอุจจาระ คือ สิ่งปฏิกูล ที่มีเชื้อโรคบริเวณระบบทางเดินอาหารและมีไข่พยาธิจำนวนมากปนเปื้อน อีกทั้งปัสสาวะนั้นมีส่วนประกอบจากสารมากมายที่ถูกขับออกมาจากร่างกาย สารเหล่านั้นอาจเกิดมาจากกระบวนการของร่างกายรวมถึงสารที่อยู่ในอาหารหรือสิ่งที่บริโภคเข้าไป ซึ่งการนำปัสสาวะมาดื่มหรือทาอาจมีความเสี่ยงที่จะเกิดความผิดปกติ เช่น การติดเชื้อ หรืออาจก่อสารพิษในร่างกาย เป็นต้น โดยองค์ความรู้ที่ถูกนำเสนอเช่นนี้นั้น ได้ถูกถ่ายทอดแก่สังคมและเกิดการผลิตซ้ำความเชื่อ ทำให้เกิดการถกเถียงต่อความเชื่อดังกล่าว

อย่างต่อเนื่องในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ องค์ความรู้ทางการแพทย์แผนปัจจุบัน องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ปรากฏการณ์การดื่มปัสสาวะ กลายเป็นอีกหนึ่งในการทำหายต่อกระแสแนวคิดหลักของสังคม

1.1 ความเชื่อทางศาสนาพุทธ

คัมภีร์พระไตรปิฎกได้กล่าวถึงปัสสาวะในอีกชื่อหนึ่งว่า “น้ำมูตรเน่า” (บาลี : ปุติมุตต) ซึ่งน้ำชนิดนี้มีความหมาย 2 นัย ได้แก่ พระมหากษัตริย์ สัตว์ (สุขัตถนวัตติ, 2560)

1. น้ำมูตรโค หรือน้ำปัสสาวะของโค

2. น้ำมูตรเน่าหรือน้ำปัสสาวะของมนุษย์ซึ่งน้ำปัสสาวะที่เพิ่งออกจากร่างกายก็ถือว่าเป็นน้ำมูตรเน่า เนื่องจากเป็นของเสียที่ได้รับการหมักดองในร่างกายในขณะหนึ่ง

ริส เดวิดส์ และ วิลเลียม สเตด ได้ให้ความหมายของ “ปุติมุตต” ว่าเป็นปัสสาวะของโคที่ใช้เป็นยาสำหรับพระภิกษุ และปัสสาวะที่มีกลิ่นแรงของมนุษย์ (William Stede, 1921)

การอุปโลก บริโณคน้ำมูตรเน่าที่มีปรากฏในคัมภีร์จะต้องได้รับการดองร่วมกับสมุนไพรบางชนิด เช่น ลูกสมอและน้ำมะขามป้อมเพื่อนำมารักษาโรคผิวหนัง หรือโรคผอมเหลืองซึ่งเป็นโรคที่พระภิกษุเป็นกันมากในสมัยพุทธกาล การดองน้ำปัสสาวะด้วยสมุนไพรจึงทำให้ได้ตัวยามีสรรพคุณรักษาโรค เพราะโรคถือเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์พระมหากษัตริย์ สัตว์ (สุขัตถนวัตติ) (2560, 37-38) นั้นยังได้ศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของน้ำปัสสาวะกับน้ำมูตรเน่า โดยได้อธิบายเพิ่มเติมในการใช้น้ำมูตรเน่าเพื่อรักษาโรค ซึ่งยกตัวอย่างงานของ ดร. อัลเบิร์ต เซนต์ กืออร์กี นักวิทยาศาสตร์รางวัลโนเบลทดลองใช้สาร เมธิล ไกลออกซี (Methyl glyoxy) ซึ่งพบในปัสสาวะรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งและได้ผลเป็นที่ น่าพอใจในหลายราย สารต่าง ๆ เหล่านี้แม้จะมีปริมาณน้อยในปัสสาวะ แต่พบว่าอยู่ใน รูปแบบที่มีศักยภาพสูง เมื่อดื่มเข้าไปจะซึม ผ่านเยื่อหุ้มกระเพาะอย่างรวดเร็วและเกิดผลต่อ ร่างกาย นอกจากนี้ยังมีการค้นพบอีกว่า เมื่อดื่มปัสสาวะจะทำให้มีสมาธิ จิตใจสดชื่น อารมณ์ดีขึ้น เพราะในปัสสาวะมีฮอร์โมน ชื่อ ว่า เมลาโทนิ (Melatonin) ซึ่งพบใน ปัสสาวะตอนเช้า ในงานวิจัยค้นพบว่า ปัสสาวะของแต่ละคนจะมีผลต่อการทำงานในร่างกายของแต่ละคน โดยจะทำหน้าที่เป็นวัคซีนธรรมชาติ เป็นตัวต่อต้านแบคทีเรียและ ไวรัส ต่อต้านสารก่อมะเร็ง ทำให้เกิดความ สมดุลกับฮอร์โมนและช่วยเรื่องภูมิแพ้สอดคล้องกับงานวิจัยของนพ.ธรรมาธิกร รัชมहा ราชภัฏ ประเทศอินเดีย ได้ทดลองให้ผู้ป่วยจำนวน 200 คนดื่มน้ำปัสสาวะของตนเอง และติดตามผลทางการแพทย์อย่างใกล้ชิดได้ ข้อสรุปว่า เมื่อดื่มน้ำปัสสาวะ เซลล์ร่างกายจะสามารถรับออกซิเจนได้มากขึ้น และอัตราเผา ผลาญในร่างกายจะสูงขึ้น การดื่มน้ำปัสสาวะช่วยให้ร่างกายสร้างเม็ดเลือดแดงมากขึ้นใน ผู้ป่วยทุกราย และปริมาณฮีโมโกลบินในเลือดก็สูงขึ้นด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะมีผลการศึกษาเกี่ยวกับการดื่มปัสสาวะรักษาโรคไปในทิศทางบวก คือ เสนอว่าการดื่มปัสสาวะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานในร่างกายและสามารถสร้างวัคซีนธรรมชาติที่ต่อต้านแบคทีเรียไวรัสได้ อีกทั้งยังช่วยปรับสมดุลในร่างกายอีกด้วย

1.2 ความเชื่อทางศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทานอาหารฮาลาล (Halal) คืออาหารฮาลาลจะต้องปราศจากสิ่งเรียกว่า “ฮารอม” (Haram) หรือสิ่งต้องห้ามส่วนประกอบ วัตถุดิบ สารปรุงแต่ง สิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ และสารพิษ เป็นต้น ผู้ที่ทำอาหารฮาลาลจึงต้องคำนึงถึงความสะดวก มีคุณค่าตามหลักโภชนาการเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของศาสนา (สุทธิชาติ นิลคุหา, 2547) โดยสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง ป้องกันในการทำอาหาร เนื่องจากจะเป็นอันตรายกับผู้บริโภค และทำให้อาหารสกปรก ได้แก่ (วิวัฒน์ หวังเจริญ, ม.ป.ป.)

1. มุค็อฟพะพะห์ (นะยิสย่อย) ได้แก่ ปัสสาวะของเด็กชายซึ่งอายุไม่ถึง 2 ขวบ
2. มุตาวัสซิเตาะห์ (นะยิสปานกลาง) ได้แก่ อาเจียน ปัสสาวะ อุจจาระ โลหิต น้ำหนอง น้ำเหลือง สุนัขและของเหลวที่ทำให้มีกลิ่นเหม็น เป็นต้น
3. มุซ็อลลาเซาะห์ (นะยิสใหญ่) ได้แก่ สุนัข สุกร หรือทุกสิ่งอันเกิดจากสัตว์ทั้งสองนี้ เช่น ปัสสาวะ อุจจาระ รอยเท้าที่เปียกหรือน้ำลายของมัน เป็นต้น

จึงสามารถสรุปได้ว่าในแต่ละศาสนามีความเชื่อเกี่ยวกับปัสสาวะที่แตกต่างกัน น้ำปัสสาวะของมนุษย์ในศาสนาพุทธถือเป็นของเสีย แต่ถ้าได้รับการหมักดองด้วยสมุนไพรก็สามารถใช้รับประทานเพื่อเป็นยาให้พระภิกษุใช้รักษาโรคได้ ส่วนน้ำปัสสาวะทั้งของมนุษย์ และสัตว์ในศาสนาอิสลามเป็นของสกปรก ต้องมีการชำระล้างที่ถูกต้องตามหลักศาสนา มิเช่นนั้นจะถือว่าผิดกฎของศาสนาอิสลาม

1.3 ความเชื่ออื่นเกี่ยวกับปัสสาวะ ๆ

ความเชื่อของจีนโบราณ ในตำรายาจีนมีการบันทึกว่า “น้ำปัสสาวะของทารก” ถือเป็นยาชั้นดีสำหรับผู้ที่มีผอมแห้งแรงน้อย และเป็นยาอายุวัฒนะที่ทำให้ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคภัย และยังเชื่อว่าน้ำปัสสาวะสามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้ (บัวไต้่น้ำ, 2551)

ความเชื่อของไทยโบราณ ด้วยการใช้ผ้าอ้อมชุบน้ำปัสสาวะเด็กแล้วกวาดลิ้นเด็กเพื่อแก้อาการปวดแสบปวดร้อน และความเชื่อนี้ปัจจุบันก็ยังตกทอดมาสู่คนบางกลุ่มอีกด้วย (จุลดิน, 2553)

ส่วนความเชื่อของไทยในปัจจุบัน “ปัสสาวะบำบัดโรค” (Urine Therapy) ได้รับความแพร่หลายต่อคนกลุ่มหนึ่งทางสังคมเป็นอย่างมากโดยมีความเชื่อว่าหากดื่มน้ำปัสสาวะจะสามารถรักษาโรคได้ส่วนโรคในนี้ก็ต่างขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลซึ่งการทานน้ำปัสสาวะในปัจจุบันนี้ถือเป็นแพทย์แผนทางเลือกที่ขัดกับความเชื่อของแพทย์แผนปัจจุบันเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการอุปโภคน้ำปัสสาวะทั่วทุกมุมโลก เช่นชาวโรมันใช้น้ำปัสสาวะเพื่อฟอกหนัง ย้อมสีผ้า ชาวแอสกีโมใช้น้ำปัสสาวะเป็นแชมพูเพื่อทำให้ผมเงางาม ชาวออสเตรเลียใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

2) แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดอัตลักษณ์

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2550) ได้อธิบายคำว่าอัตลักษณ์ (Identity) ไว้ว่ามาจากคำว่า อัต หรือ อดตุ ในภาษาบาลี หมายถึง ตัวเอง ตนเอง และลักษณะ แปลว่า หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัว อัตลักษณ์จึงแปลว่า ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจดจำได้

ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและสังคม อีกด้านอัตลักษณ์เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์มีการให้ความหมายและเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองที่สัมพันธ์กับโลก (Psychological and Subjective aspect) ทำให้อัตลักษณ์ถูกแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ อัตลักษณ์บุคคล (Personal Identity) และ อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) (อภิญา เพ็ญฟูสกุล 2546, 5-6) ปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวันซึ่งดูเหมือนเป็นอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเลือกซื้ออาหาร รสนิยมการฟังเพลง การออกกำลังกาย ประเภทภาพยนตร์ที่ชื่นชอบ สไตล์การแต่งตัว หากมองให้ลึกลงไปวิถีการใช้ชีวิตดังกล่าว อัตลักษณ์นั้นไม่ได้มีลักษณะขึ้นกับสิ่งใดโดยเฉพาะ เช่น สไตล์การแต่งตัว เพลงที่เราฟัง ก็เหมือนกับผู้คนในสังคม จึงอธิบายได้ว่า สังคมแห่งการบริโภคมีการสร้างสัญลักษณ์ที่หลากหลายขึ้นมา และอัตลักษณ์สามารถอธิบายความแตกต่างนี้ได้

สรุปการอธิบายอัตลักษณ์ของปัจเจกนั้นคือการบอกว่าเขาแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร สังคมสมัยใหม่จึงเป็นการบริโภคความหมายและอัตลักษณ์นิยมของอัตลักษณ์ที่มีความไหลลื่นมากขึ้นนอกเหนือไปจากเชื้อชาติ/ชาติพันธุ์หรือชุดความคิดทางวิทยาศาสตร์อัตลักษณ์จึงถูกสร้างผ่านวัตถุในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์หนึ่ง ดังนั้นวัตถุที่คนในสังคมปรารถนาสามารถแปรเปลี่ยนได้หลากหลาย ตั้งแต่อัตลักษณ์ชาติ อัตลักษณ์ของยี่ห้อสินค้า การบริโภคจึงเป็นเรื่องของการแสดงออกถึงอัตลักษณ์บุคคลผ่านการใช้วัตถุนั้น ๆ

2.2 วาทกรรม และอำนาจ

มิเชล ฟูโก มีข้อเสนอเกี่ยวกับอำนาจว่า อำนาจและองค์ความรู้เป็นสิ่งที่เกิดมาควบคู่กัน โดยความรู้เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดจากผู้มีอำนาจที่ต้องการใช้ความรู้เหล่านี้เพื่อควบคุมคน สังคม เพื่อให้สะดวกในการครองอำนาจและสืบทอดอำนาจ นอกจากนี้ฟูโกได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับอำนาจในรูปแบบใหม่ที่อธิบายว่า อำนาจอาจไม่ใช่สิ่งที่เห็นชัดเป็นรูปธรรมหรือจับต้องได้ แต่เป็นสิ่งที่แทรกซึมอยู่ในสังคมของเราอย่างแนบเนียนผ่านกระบวนการสร้างบรรทัดฐานสังคมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ (พระมหาสารอง สุธนุโต และคณะ 2563, 447-449) อำนาจในรูปแบบนี้ทำให้ปัจเจกบุคคลคิดว่าตนมีเสรีภาพในการใช้อำนาจ และการต่อต้านสิ่งที่สังคมกระแสหลักยึดถือ แต่ความจริงแล้วเสรีภาพเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งสร้างที่ใช้ในการจัดระเบียบปัจเจกบุคคล กิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ที่เราทำล้วนเป็นสิ่งที่สร้างที่จัดการควบคุมร่างกายคนให้อยู่ในระเบียบวินัย โดยอำนาจในรูปแบบนี้เรียกว่า ชีวิตอำนาจ นอกจากนี้แล้ว วาทกรรมยังเป็นส่วนหนึ่งทำให้องค์ความรู้จากผู้มีอำนาจสามารถสืบทอดต่อไปได้ด้วยการผลิตซ้ำชุดคำพูดและการกระทำรูปแบบหนึ่งที่กระทำไปพร้อม ๆ กัน จนสามารถควบคุมร่างกายและความคิดของปัจเจกบุคคล

2.3 พหุลักษณะทางการแพทย์

พหุลักษณะทางการแพทย์ ประกอบไปด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก แต่เมื่อสังคมรับรู้แบบสมัยใหม่เข้ามาทำให้เกิดการพัฒนาความคิดที่มักจะทำให้ความสำคัญกับความเป็นเหตุผลที่เป็นแบบวิทยาศาสตร์ ส่งผลทำให้เกิดการค้นคว้า และพัฒนารูปแบบในการรักษาสุขภาพให้เป็นระบบการแพทย์สมัยใหม่ ซึ่งจะเน้นการตรวจวินิจฉัย หาสาเหตุ และวิธีการรักษาที่สามารถพิสูจน์ได้ ทำให้การแพทย์สมัยใหม่จึงมองรูปแบบของการรักษาแบบอื่นเป็นเพียงระบบของความเชื่อ ไร้เหตุผล และไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ส่งผลทำให้ความคิดแบบอื่น ๆ กลายเป็นชายขอบ (ณัฐยา สมวะเวียง, 2558, 6)

แต่อย่างไรก็ตาม การนำวิธีการแพทย์สมัยใหม่มาใช้เพียงวิธีเดียว อาจไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทภายในสังคมที่มีความหลากหลายได้ อย่างประชาชนในชนบทอีสานที่มีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพแบบผสมผสานระหว่างความเชื่อในการบูชาผี นั้บถืพรหมณ์ พุทธ และปราชญ์ (สังคม ศุภรัตนกุล, 2561, 14) ในสังคมภาคเหนือ หากปัจเจกเชื่อว่าสาเหตุของการเกิดโรคมมาจากกระบวนการทางธรรมชาติของสรีระร่างกาย การนวด ทายา หรือเชื่อว่ามีคนทำมนต์ดำใส่ ก็จะไม่เลือกการรักษาด้วยวิธีการใช้เวชภัณฑ์คาถาต่อต้าน แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมก็มีส่วนสำคัญในการอธิบายถึงสาเหตุและวิธีการเลือกรักษาโรคด้วย (ณัฐยา สมวะเวียง, 2558, 3) หรือจะเป็นเงื่อนไขในด้านต่าง ๆ เช่น เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจซึ่งจะเห็นได้จากงานศึกษาของอานันท์ กาญจนพันธุ์ เรื่องแบบแผนการรักษาความเจ็บป่วยในสังคมภาคเหนือของไทย ได้เสนอถึงการเลือกรับการรักษาพยาบาลว่าชาวบ้านไม่ได้เลือกวิธีการรักษาแบบใดแบบเดียว แต่ได้ลองรักษาจากทุกวิถีทางแล้ว ทั้งตามแบบแพทย์สมัยใหม่และแบบพื้นบ้าน พบว่าในปัจจุบัน เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ชาวบ้านจะเลือกรักษาแบบแพทย์สมัยใหม่ก่อน เมื่อได้รับการรักษาแล้วแต่ยังไม่หาย หรือไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายได้ ก็จะแสวงหาการแพทย์แบบอื่น รวมถึงการแพทย์พื้นบ้านด้วยเช่นกัน จึงเห็นได้ว่า พหุลักษณะทางการแพทย์สามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการแพทย์เพียงแบบใดแบบหนึ่ง ไม่สามารถตอบสนองต่อบริบท สภาพการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้ป่วยได้อย่างครบถ้วน (อ้างในณัฐยา สมวะเวียง, 2558 , 11)

ดังนั้น การนำแนวคิดพหุลักษณะทางการแพทย์มาวิเคราะห์ร่วม จึงสามารถทำให้เข้าใจในวัฒนธรรมภูมิปัญญาหรือการเลือกใช่วิธีรักษาสุขภาพร่วมกันภายในชุมชนหัตถกรรมน้ำปัสสาวะ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมวัฒนธรรม หรือปัจจัยเงื่อนไขในด้านต่าง ๆ ส่งผลทำให้เกิดการตัดสินใจใช้น้ำปัสสาวะเป็นทางเลือกหนึ่งมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

บทที่ 4 ข้อมูล/ข้อค้นพบ

ชุมชนมหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาตีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้

ชุมชนแพทย์วิถีธรรม หรือที่รู้จักในนามของการศึกษาชุมชนออนไลน์ มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาตีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ โดยชุมชนดังกล่าวได้ก่อตั้งในแพลตฟอร์มกลุ่มเฟซบุ๊กตั้งแต่ปี 2560 โดยเกิดจากการนำองค์ความรู้ทางพุทธศาสนานำมาถ่ายทอดผ่านผู้นำชุมชน ที่พวกเขารู้จักในชื่อของ หมอเขียว หรือ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นผู้ที่ได้ริเริ่มเรียนรู้และทำการศึกษาเกี่ยวกับแพทย์วิถีธรรมมานานกว่า 21 ปี และได้บูรณาการองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยการนำเอาจุดดีของการดูแลสุขภาพของแต่ละแผน ได้แก่ วิทยาศาสตร์การดูแลสุขภาพทั้ง 4 แผน คือ แผนปัจจุบัน แผนไทย แผนทางเลือกและแผนพื้นบ้าน มาประยุกต์ผสมผสานบูรณาการด้วยหลักธรรมของพุทธศาสนา ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์ คือ การเป็นองค์แห่งความเป็นสมณะ กล่าวคือ สมาชิกมีเป้าหมายร่วมกันสู่ภาวะความเป็นเนื้อที่ที่พันทุกข์ ซึ่งนำไปสู่การเป็นผู้สันโดษพอใจเพียงแต่น้อยไม่มีโทษจิตใจ โลงโปร่งไม่ซับซ้อน ผ่านการใช้สิ่งที่หาง่ายและไม่เป็นโทษ

การแก้ปัญหาของความทุกข์ทางกายและใจ คือการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อสร้างความสุขทางธรรมหรือความสุขที่ยั่งยืน ที่นำไปสู่การบรรลุเพื่อกลายเป็นผู้มีปัญญาที่พันทุกข์ ที่เชื่อว่าปัสสาวะเป็นยาติดตัวไปทุกที่ตลอดเวลา เป็นความรู้ที่สืบทอดมา ไม่มีความทุกข์มาทำให้หวั่นไหว นับเป็นความสุขที่ได้ผลถาวรและยั่งยืนเป็นสุขที่ยิ่งใหญ่หาใครเปรียบได้ ทั้งยังเชื่อว่าหากไม่มีความกลัวแล้ว โรคภัยก็จะดับสูญไปผ่านข้อปฏิบัติตามหลักธรรม ดังนี้

อปริหานิยธรรม 7 หรือหลักของการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน ให้ความเคารพนับถือและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่หรือผู้นำ รวมถึงการให้เกียรติผู้อื่นที่ร่วมประชุมด้วย

อริยสัจ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ เพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยแก้ที่สาเหตุของทุกข์ กล่าวคือ ทุกข์ ควรรู้ สมุทัย ควรละ นิโรธ ควรทำให้แจ้ง มรรค ลงมือปฏิบัติ การยึดถือในสิ่งทั้งปวง เป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็เป็นทุกข์ การเจอสิ่งที่ไม่รักก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักก็เป็นทุกข์ บรรณาสังแล้วไม่ได้สิ่งนั้นก็ทุกข์

นิสสัย 4 คือ แนวปฏิบัติถึงความมักน้อย ไม่ว่าจะเป็น การกินน้อย การรับประทานอาหารที่ไม่มีโทษทุกชีวิต การดำรงชีพในที่อยู่อาศัยที่น้อย ไม่ยึดติดกับของนอกกาย เช่น เงิน ทอง ลาภยศ สรรเสริญ การใช้ยารักษาที่หาได้ง่ายและใช้ให้น้อย อย่างสมุนไพรไล่ตัวหรือสมุนไพรในตัวที่เรียกว่า มูตรเน่าหรือปัสสาวะในตัวมนุษย์

ยา 9 เม็ด เป็นหลักของการรักษาแพทย์วิถีธรรมที่ดร.ใจเพชร กล้าจน หรือหมอเขียวนั้นเป็นผู้ริเริ่มจนแพร่ขยายกลายเป็นองค์ความรู้หลักในชุมชนในการรักษาโรคด้วยปัสสาวะพร้อมหลักพระธรรมซึ่งประกอบไปด้วย

- 1.การรับประทานสมุนไพรปรับสมดุล
2. กัวชาหรือชุดชาหรือชุดพิษหรือชุดลม
3. การสวนล้างลำไส้ใหญ่ (ดีท็อกซ์)
- 4.การแช่มือแช่เท้าในน้ำสมุนไพร
- 5.การพอก ทา หยอด ประคบ อบ อาบ ด้วยสมุนไพรที่ถูกต้อง คือเมื่อใช้แล้วรู้สึกสบาย
- 6.การออกกำลังกาย กดจุดลมปราณ โยคะ กายบริหาร ที่ถูกต้อง
- 7.การรับประทานอาหารปรับสมดุลร่างกาย
- 8.ใช้ธรรมะ ทำใจให้สบาย ผ่อนคลายความเครียด
- 9.รู้เพียร รู้พักให้พอดี

การแสดงออกผ่านกิจกรรมและแนวปฏิบัติร่วมกัน อาทิ ค่ายสุขภาพ คือ การร่วมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อปรับสมดุลร่างกาย และสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดี อาทิ การฝึกลมหายใจ การกดจุดลมปราณ บรรยายอาหารสุขภาพ และหลักแพทย์วิถีธรรม อีกทั้งมีอาหารแพทย์วิถีธรรม เป็นกิจกรรมที่แบ่งปันสูตรอาหารที่เชื่อว่าสำคัญต่อชีวิตและสุขภาพ ได้แก่ สมุนไพร ผลไม้ ผักสด ผักลวก ข้าว เกลือ ถั่วหลากหลายชนิด ธัญพืชสมัน ซึ่งทำให้แข็งแรง สบาย เบาท้อง มีกำลัง อิ่มนาน อาทิ สูตรน้ำสมุนไพร นมธัญพืช และสูตรข้าวต้มปรับสมดุล รวมไปถึงการศึกษาสถาบันวิชาราม คือ หลักสูตรการศึกษาในรูปแบบอุดมศึกษา ที่มีขึ้นเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้สู่ผู้เรียนหน้าใหม่ผ่านการใช้หลักอริยสัจ 4 มาดับทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยจะมีกิจกรรมเป็นประจำทุกสัปดาห์ อาทิ การส่งการบ้าน พร้อมแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ปัญหาที่พบและเรื่องราวประจำวัน โดยแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวนี้ สามารถสะท้อนให้เห็นความหมายต่อชุดความเชื่อร่วมกัน ซึ่งส่งผ่านปฏิสัมพันธ์ที่มีความเชื่อมโยงภายในชุมชน และจะอภิปรายให้เห็นถึงรายละเอียดในส่วนถัดไป

อัตลักษณ์ชุมชน

การรับประทานน้ำปัสสาวะ

หากนำแนวคิด อัตลักษณ์มาวิเคราะห์การดื่มฉี่ในชุมชนแพทย์วิถีธรรม จะเห็นว่า การรับประทานน้ำปัสสาวะนั้นเป็นเพียงหนึ่งในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนแพทย์วิถีธรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าการรับประทานน้ำปัสสาวะนั้นเป็นเพียงปรากฏการณ์หนึ่งที่แฝงฝังไปด้วยชุดความคิดและค่านิยมต่าง ๆ ที่ทับซ้อนกันอยู่ในปรากฏการณ์นี้ รวมถึงยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มด้วย คนในชุมชนที่เริ่มรับประทานน้ำปัสสาวะนั้นอธิบายว่า การรับประทานน้ำปัสสาวะนั้นเป็นแพทย์ทางเลือก เป็นศาสตร์กระแสรองที่นำคำสอนของศาสนาพุทธเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องปุติมุตตเกสขหรือน้ำมูตรเน่า ซึ่งแปลได้ 2 ความหมายคือ 1.น้ำปัสสาวะของวัว 2.น้ำปัสสาวะคนซึ่งเป็นการตีความจากการเปรียบเทียบร่างกายมนุษย์ว่ากายเน่า น้ำมูตรที่ยังใหม่ๆ ร่องเอาไว้ในทันทีทันใด ก็เรียกว่า “ปุติมุตตะ” (น้ำมูตรเน่า) เหมือนกัน

ทางผู้นำชุมชนได้นำมาตีความว่าน้ำมูตรเน่าระหว่างวัวกับของมนุษย์ว่าสิ่งไหนหาได้ง่ายกว่ากัน โดยยึดตามหลักคำสอนของศาสนาที่ว่า วิถีชีวิตของภิกษุเมื่อเกิดเจ็บป่วยให้ใช้ยาที่ได้ตามธรรมชาติธรรมดา ผู้นำชุมชนจึงตีความว่าน้ำมูตรเน่าจากคนนั้นหาได้ง่ายกว่าจากวัว จึงเริ่มมีการใช้น้ำมูตรเน่า ทั้งดื่ม ทา ล้างตา คุณแอม เล่าว่า “ทานน้ำปัสสาวะก่อนกินข้าว โดยจะทานข้าวมือเดียวต่อวัน เพราะช่วงห้าทุ่มก็ทานน้ำเปล่าปกติก็ให้ฉี่มันใช้ได้ก็ต้องดื่มน้ำปกติ” ซึ่งการทานข้าวมือเดียวนั้นก็ไปสัมพันธ์กับหลักศาสนาซึ่งเป็นศีลข้อหนึ่งในศาสนาพุทธเรียกว่า ศีลเครื่อง (อุตงควัตร) ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของพระ เพราะศีลแต่ละข้อที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติมานั้นเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ นอกจากนี้การนับถือศาสนาพุทธของคนภายในกลุ่ม ยังสามารถเห็นได้จากการเป็นจิตอาสา คนภายในกลุ่มมีหลักเกี่ยวกับการเป็นจิตอาสาไว้ว่า “ให้โดยไม่คิดที่จะเอาอะไรจากใคร และมาแบ่งปันด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์” โดยกิจกรรมจิตอาสาที่คนภายในกลุ่มทำการจะเป็นการแบ่งปันต่อคนในกลุ่มและนอกกลุ่ม เช่น การไปแจกข้าวในงานพระราชพิธีถวายเพลิงพระศพของในหลวงรัชกาลที่ 9 และการคบมิตรดี

หากมองไปที่วัตถุประสงค์ของกลุ่มแล้วจะเห็นว่า การนำเอาหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาเป็นวิถีปฏิบัติ ตั้งแต่ คำพูด ความคิด การกระทำ หลักธรรมนี้เองก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ของคนในชุมชนนี้ โดยมีอัตลักษณ์ร่วมกันผ่านชุดความคิดที่ว่า “ต้องการดับทุกข์หรือพ้นทุกข์” จึงเกิดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนแพทย์วิถีธรรมซึ่งจะอธิบายในส่วนถัดไป

การเข้าชุมชน

คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสนสัมภาษณ์คนในชุมชน รวมถึงผู้นำชุมชนหรือผู้ก่อตั้งกลุ่มนี้ทั้งหมด 10 คน ในแอปพลิเคชัน Zoom ซึ่งมีผู้เข้าร่วมมากกว่า 140 คน การเข้ามาในชุมชนนั้น จากการที่ได้สัมภาษณ์นั้นมีการเข้ามาจากความสนใจที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นคุณสงฆ์ที่จบการศึกษาด้านหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต เอกวิชาสถิติจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งทางภาคเหนือ เขาสนใจชุมชนนี้เพราะมีประสบการณ์ส่วนตัวของตนที่เคยใกล้ชิด และเรียนรู้

¹ ชื่อที่ใช้ในงานนี้ทั้งหมดเป็นนามสมมติ

เกี่ยวกับศาสตร์ด้านสารเคมี จึงสนใจเข้ากลุ่ม คุณปอ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันอาศรมศิลป์ บอกว่า “ผมก็มานี้ เพราะมีอาการโรคปวดยที่มีความเสี่ยงเรื่องหลอดเลือดหัวใจตีบอยู่ 7 เส้น โรคภูมิแพ้ และไวรัสตับอักเสบบี ไปหาหมอแพทย์แผนปัจจุบันทั้งหมด 3 โรงพยาบาล ก็ไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจน แล้วก็เกิดข้อสงสัย เลยลองไปเปิดดูหนังสือแพทย์วิถีธรรมของหมอเขียว ลดกิเลส ศูนย์บาทรักษาทุกโรค จึงตัดสินใจมาที่นี้ทันที” คุณสุจิต เล่าว่าการเข้ามาในชุมชนนี้คือมาทำงานแล้วเจอหมอเขียวบรรยายในหัวข้อสุขภาพธรรมชาติบำบัด แล้วคิดว่าคนที่มาเรียนรู้สามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงได้มาช่วยงานในชุมชนนี้

ซึ่งก่อนหน้านี้ ก่อนที่ผู้ถูกสัมภาษณ์จะเข้าชุมชนแพทย์วิถีธรรมนั้น พวกเขาที่เป็นปัจเจกบุคคลที่มีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ไม่เหมือนกัน บางคนอาจจะมีจุดร่วมกันบ้างทั้งอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลและอัตลักษณ์กลุ่ม คณะผู้วิจัยเห็นว่า อัตลักษณ์กลุ่มที่เน้นนำหลักคำสอนมาใช้ในวิถีชีวิตและจัดกิจกรรมภายในชุมชน การเข้ามาของแต่ละคนนั้นส่วนใหญ่เข้ามาเพราะมีความทุกข์ทางกาย ไม่สบาย เช่น คุณปอที่โรคปวดยที่มีความเสี่ยงเรื่องหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคภูมิแพ้ และไวรัสตับอักเสบบี หรือคนอื่น ๆ ที่รู้ และอีกหนึ่งประเด็นคือมีความสนใจเรื่องแพทย์ทางเลือก คุณดาเข้ามาเพราะต้องการหาคำตอบเพื่อสุขภาพที่ดีของตัวเองด้วยการทดลอง และอีกหลายคนที่อยู่พวกเขานั้นเรียนจบสายแพทย์ และสายวิทยาศาสตร์ แต่สนใจชุมชนนี้ที่เป็นแพทย์กระแสรอง โดยผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า เรื่องของฐานะก็เป็นปัจจัยในการเข้ามาของสมาชิกภายในกลุ่มเช่นกัน คนที่มีฐานะปานกลางส่วนมากจะเข้ามาเพราะทุกข์กาย มีโรคประจำตัว และแพทย์แผนปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายที่สูงจึงเลือกเดินทางในสายแพทย์วิถีธรรม เพราะมีความเชื่อที่ว่า น้ำปัสสาวะหาง่าย กล้วยตัว และมีราคาประหยัด เช่นคุณสอง ทำอาชีพเป็นแม่ค้าขายของ และคุณวา ทำอาชีพเป็นครูสอนพิเศษ, พ่อค้า, และพนักงานโรงแรม คุณนี ทำอาชีพเป็นพยาบาล ส่วนผู้ที่มีฐานะสูงเข้ามาเพราะความทุกข์ทางใจ และความอยากรู้ในศาสตร์แพทย์วิถีธรรม ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้ที่ทำอาชีพเกี่ยวกับสายการแพทย์ เช่นคุณแสม ทำอาชีพเป็นหมอฟัน คุณดา เป็นนักรังสีวิทยา เป็นต้น

จากคำสัมภาษณ์ ความทุกข์ไม่ว่าจะเป็นทางกาย หรือทางใจ ที่ถือว่าเป็นความทุกข์เหมือนกัน ทำให้การเข้ามาในชุมชนของคนกลุ่มนี้มีจุดร่วมบางอย่างที่คล้ายกัน เสียงของคนในชุมชนจึงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ภายในกลุ่ม

การสร้างอัตลักษณ์รวมกลุ่มของชุมชน

ผู้เขียนเห็นว่า ชุมชนนี้ค่อนข้างมีความเข้มแข็ง สามัคคี มีการรวมกลุ่มอย่างเหนียวแน่นและมีการจัดกิจกรรมกันอย่างครึกครื้น มีผู้เข้าร่วมทั้งในกลุ่มเฟซบุ๊กและ Zoom จำนวนมาก ผู้เขียนสังเกตว่าจุดร่วมของชุมชนที่ทำให้ชุมชนนี้เข้มแข็งสามารถมองผ่านได้จากผู้นำชุมชน คือ “หมอเขียว” ผู้เขียนสังเกตว่า หมอเขียวเป็นคนเผยแพร่ความรู้และผูกขาดความรู้ในเวลาเดียวกัน เนื่องจากองค์ความรู้ที่เผยแพร่ในภายในกลุ่มนั้น หมอเขียวจะเป็นคนสอนและเผยแพร่องค์ความรู้ แม้กิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนจะมีวิทยากรคนอื่น ๆ แต่องค์ความรู้นั้นก็ผ่านการสอนหรือการถ่ายทอดจากหมอเขียว คุณแสมบอกว่า “องค์ความรู้ในชุมชน ได้มาโดยท่านอาจารย์หมอเขียวเป็นคนเผยแพร่ โดยท่านหมอเขียวก็ไปรับรององค์ความรู้มาจากพระอาจารย์อีกที มาแบ่งปันสูตรให้เรา ๆ อย่างนี้ ตอน

ที่มีค่ายแม่ครัวประจำศูนย์ก็นำสูตรไปปรับบ้างอะไรบ้าง” ผู้เขียนถามว่าแล้วพระอาจารย์ที่คนในกลุ่มพูดถึงตอนสัมภาษณ์ใน Zoom คือใคร คุณแสมก็ตอบว่า “ท่านเป็นพระอาจารย์ที่หมอเขียวนับถือและคนในกลุ่มก็นับถือตามท่านด้วย เช่น การขอซื้อทางทำอะไรอย่างนี้ก็สามารถขอได้ทั้งพระอาจารย์แล้วก็หมอเขียวเลย แต่สำหรับพี่ที่ก็นับถือท่านอาจารย์หมอเขียวมากกว่า” ครั้นเมื่อตอนที่ผู้เขียนเองลงพื้นที่ออนไลน์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับบทเรียนและองค์ความรู้เพิ่มเติมของหมอเขียว คุณแสมเธอก็เล่าว่า “ท่านหมอเขียว ท่านรู้เยอะ ศึกษาเยอะ สังเคราะห์ออกมาให้คนฟังเข้าใจง่าย ปฏิบัติตามได้จริง...น้องเชื่อไหมคะว่าแต่ก่อนพี่เรียนหัวข้อหนึ่งเป็นสัปดาห์ แต่ตอนที่น้องฟังท่านไปเพิ่มองค์ความรู้ของท่านมา เรื่องนั้นก็จบได้ภายใน 2-3 ชั่วโมง หัวข้อที่เรียนก็อัปเดตที่ออนไลน์ เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา” จากการสัมภาษณ์ทำให้ผู้เขียนทราบว่า คุณแสมเป็นสมาชิกคนหนึ่งที่เกี่ยวข้องในตัวของหมอเขียวมาก เพราะการเข้ามาของเธอก็เข้ามาเพียงเพราะอ่านหนังสือของหมอเขียว และสมาชิกทุกท่านที่คงอยู่ในกลุ่มก็เป็นเพราะหลักคำสอนที่เข้าใจง่าย ปฏิบัติแล้วได้ผลจริงของหมอเขียวเช่นกัน นอกจากนี้ยังสามารถสังเกตการปฏิบัติตนของคนภายในชุมชนได้ผ่านการพูดโต้ตอบกับหมอเขียว เช่น เมื่อขึ้นมาพูดทางออนไลน์ ทุกคนจะเกริ่นคำที่ว่า “สวัสดีท่านอาจารย์หมอเขียว...เจริญธรรมสำนึกดี สวัสดีพี่ ๆ น้อง ๆ ทุกท่าน” ด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม และน้ำเสียงเคารพนอบน้อม ที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพ ต่อผู้นำของกลุ่มด้วย

จึงน่าจะสงสัยว่า หากองค์ความรู้ที่ได้มานั้นเป็นการนำหลักธรรมคำสอนจากพุทธศาสนามาใช้เหตุใด ผู้คนในชุมชนจึงเชื่อหมอเขียวมากกว่าพระอาจารย์ เพราะองค์ความรู้นั้นก็ได้มาจากพระอาจารย์ หากมองในวิถีปฏิบัติที่พระถือศีลมากกว่าคนทั่วไป มีวิถีชีวิตที่เคร่งกว่าคนปกติ ผู้เขียนเห็นว่า ทั้งคำพูดในการย่อยหลักธรรมรวมถึงการจัดกิจกรรมที่ทำให้คนทั่วไปนั้นเข้าถึงได้ง่าย และประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละคนที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมของหมอเขียวแล้วเห็นผล บางคนหายจากโรค ทำให้ผู้เขียนต่างนับถือในตัวหมอเขียวเพราะเหมือนเป็นคนที่สร้างและแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชุมชนแพทย์วิถีธรรมขึ้นมา

วาทกรรมและการต่อรองของชุมชนมหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้

มิเชล ฟูโก เสนอว่า วาทกรรม คือ การให้ความหมายกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตเพื่อที่ความหมายเหล่านั้นจะกลายมาเป็นความรู้และความจริงที่ได้รับการยอมรับ กล่าวคือ วาทกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการประกอบสร้างความหมายระหว่าง สัญญะ ภาษา และ ความจริงในสังคม ที่เกิดขึ้นมาเพื่อควบคุมและกำหนดการรับรู้ของผู้คนในสังคม แต่การที่วาทกรรมจะผลิตซ้ำและคงอยู่ในสังคมได้นั้นต้องอาศัยอำนาจในการสถาปนาความรู้ความจริง ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดจากผู้มีอำนาจ เพื่อการใช้ความรู้ในการควบคุมคน สังคม เพิ่มความสะดวกในการครองอำนาจและสืบทอดอำนาจ นอกจากนี้ฟูโกได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับอำนาจในรูปแบบใหม่ที่คอยกำหนดการรับรู้และทำให้องค์ความรู้หรือวาทกรรมหนึ่งสามารถคงอยู่ได้โดยที่คนในสังคมไม่มีการต่อต้าน โดยอธิบายว่าอำนาจในรูปแบบนี้ว่าอาจไม่ใช่สิ่งที่เห็นชัด เป็นรูปธรรมหรือจับต้องได้ แต่เป็นสิ่งที่แทรกซึมอยู่ในสังคมของเราอย่างแนบเนียนผ่านกระบวนการสร้างบรรทัดฐานสังคมและการถ่ายทอดองค์ความรู้

สำหรับชุมชนหัตถกรรมน้ำปัสสาวะยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ เป็นชุมชนที่ประกอบสร้างวาทกรรมและองค์ความรู้ขึ้นเองในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ต่อยอดกับอำนาจของวาทกรรมและองค์ความรู้ที่มีอำนาจในสังคม เช่น องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์แผนปัจจุบัน โดยชุมชนได้ใช้องค์ความรู้ที่ยึดถือในกลุ่ม คือคำสอนของพระพุทธศาสนาและแพทย์วิถีธรรมในการต่อยอด จากการศึกษาชุมชนหัตถกรรมน้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ จึงทำให้ได้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ในส่วนของการประกอบสร้างวาทกรรมและองค์ความรู้ของชุมชน อีกทั้งยังศึกษาในส่วนของการต่อยอดของชุมชนกับสังคม

การต่อยอดกับวาทกรรมหลักในสังคม

ชุมชนหัตถกรรมน้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ เป็นชุมชนที่มีกระแสและถูกพูดถึงอยู่ในโลกออนไลน์ มาเสมอเมื่อมีประเด็นเกี่ยวกับการติมน้ำปัสสาวะ ตามมาด้วยการโจมตีของผู้คนในสังคมต่อในด้านต่าง ๆ แต่ทางชุมชนนั้นไม่ได้นิ่งเฉยกับกระแสสังคมภายนอกเพียงอย่างเดียว สมาชิกของชุมชนรวมถึงผู้นำชุมชนได้มีวิธีต่อยอดรับมือกับกระแสต่อต้านของสังคมด้วยการสร้างวาทกรรมและองค์ความรู้ เช่น วาทกรรมคนดี องค์ความรู้เกี่ยวกับปัสสาวะบำบัด คำสอนของศาสนาพุทธ โดยผสมผสานกันเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติ ผลิตซ้ำและสืบทอดองค์ความรู้

สำหรับองค์ความรู้ในชุมชนที่มีกระแสต่อต้านจากสังคมมากที่สุด คือ การใช้ปัสสาวะในการรักษาโรคหรือปัสสาวะบำบัด เพราะเป็นการนำของเสียของร่างกายมาใช้และมีเชื้อโรค อาจทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยมากกว่าการรักษาให้หายตามการอธิบายของวิทยาศาสตร์และการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ชุมชนนี้ได้ให้ความหมายว่าปัสสาวะเป็นยาสามัญประจำบ้าน ที่ประหยัด และสามารถพกพาได้ง่าย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดจากตนเอง อีกทั้งตามหลักพระพุทธศาสนาก็ได้มีระบุถึงการใช้เป็นยารักษาโรคในคัมภีร์พระไตรปิฎก ความหมายของปัสสาวะสำหรับสมาชิกชุมชนจึงมีเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาแฝงอยู่ ความหมายเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงควมมีคุณค่าเป็นอย่างมากทั้งในการใช้แทนยารักษาโรคและเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนเข้าด้วยกันผ่านการยึดถือความรู้และความเชื่อในสิ่งเดียวกัน อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ตนยึดถือไปใช้ในการต่อยอดกับสังคมที่ยึดถือ เช่น การนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาอธิบายชุมชนว่าในฐานะ “ชุมชนธรรมะ” โดยมีปัสสาวะเป็นแค่ส่วนหนึ่งของคำสอนในพระไตรปิฎกและเป็นยาสามัญประจำบ้านที่เชื่อมกับผู้อื่น ๆ ที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนา การนำวาทกรรมคนดีที่สร้างขึ้นจากการรับรู้และให้ความหมายของคำสอนในศาสนาพุทธมาใช้ต่อยอดกับกระแสภายนอกของสังคม โดย ‘คนดี’ ในความหมายของชุมชนหัตถกรรมน้ำปัสสาวะฯ คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการรักษาศีลและยึดถือศรัทธาในการปฏิบัติตนแบบแพทย์วิถีธรรม จึงถือว่าเป็นคนดีในแบบของชุมชน ดังเช่นตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน คือ หมอเขียว ได้กล่าวว่า “คนไม่มีศีลออกไป ใครมีศีลเข้ามา” จากตัวอย่างที่ได้กล่าวไปเป็นเพียงส่วนหนึ่งหนึ่งในสิ่งที่สมาชิกชุมชนใช้ในการแบ่งแยกและต่อยอดกับผู้ที่ไม่ยอมรับองค์ความรู้ของกลุ่ม แต่นอกจากการนำองค์ความรู้ของศาสนาพุทธ ทางชุมชนได้นำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้นำชุมชนหรือหมอเขียวเป็นผู้เผยแพร่องค์ความรู้เพื่อปฏิบัติและใช้ในการต่อยอดกับ

สังคมในประเด็นเกี่ยวกับการใช้น้ำปัสสาวะรักษาโรค เนื่องจากหมอเขียวหรือผู้นำของชุมชนผู้นี้มีภาพลักษณ์เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ ดุสุขุม ใจเย็น สามารถอธิบายหลักธรรมะให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งยังมีวุฒิการศึกษาในทางโลกรับรอง ไม่ว่าจะเป็นสำเร็จการศึกษาสายวิทยาศาสตร์การแพทย์ แพทย์แผนไทย การฝึกอบรมด้านการแพทย์ทางเลือก สำเร็จการศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์ในการวิจัยเกี่ยวกับการใช้น้ำปัสสาวะในการดูแลผู้ป่วยอีกด้วย

จากประสบการณ์ในการทำงานในโรงพยาบาล สถานีนามัย งานวิจัยที่ผ่านมา และประวัติการศึกษาของผู้นำชุมชนทางด้านการแพทย์แผนปัจจุบันที่ต้องอาศัยประสบการณ์การทำงานในการดูแลรักษาผู้ป่วย จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้นำมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นและสมาชิกในชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ไปต่อรองกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันได้ จากตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนมากเป็นบุคลากรทางการแพทย์หรือเข้ารับการรักษาด้วยวิธีการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่มีความเชื่อถือในวิธีการรักษาแบบแพทย์วิถีธรรมมากกว่า เนื่องจากองค์ความรู้ของชุมชนสามารถพิสูจน์ได้จากการเข้ารับการรักษาด้วยวิธีปัสสาวะบำบัดควบคู่กับวิธีอื่น จากคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับเมื่อนำเอาหลักพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในเรื่องของปัสสาวะควบคู่กับงานวิจัยเรื่องปัสสาวะของผู้นำชุมชนเอง ความน่าเชื่อถือของผู้นำจึงมากขึ้นและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามานี้ใช้ต่อรองกับผู้ที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่เชื่อในองค์ความรู้ของชุมชน

มุมมองและต่อรองของคนนอกชุมชน

กระแสข่าวการใช้ปัสสาวะในการรักษาโรคและทางการแพทย์เริ่มเป็นประเด็นที่สังคมจับตามองในปี 2562 โดยเฉพาะในสังคมออนไลน์ เนื่องจากมีผู้ใช้เฟซบุ๊กได้โพสต์เกี่ยวกับประโยชน์และวิธีใช้น้ำปัสสาวะจนได้รับการพูดถึงอย่างกว้างขวาง สังคมจึงเริ่มจับตามองการรักษาด้วยวิธีการใช้น้ำปัสสาวะมากขึ้นโดยที่กระแสส่วนใหญ่นั้นไปในทางลบมากกว่าทางบวก ภายในเว็บไซต์ของสำนักข่าวไทยรัฐมีข่าวเกี่ยวกับการใช้น้ำปัสสาวะในการรักษาโรคอยู่มากพอสมควร ส่วนหนึ่งเป็นข่าวที่ไม่ระบุว่าผู้ใช้ปัสสาวะเป็นสมาชิกของชุมชนมหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ และอีกส่วนหนึ่งระบุในข่าวว่าเป็นสมาชิกจากชุมชนนี้ โดยมีหัวข้อข่าวดังนี้

"ใจถึงพุทธ" เผยเหตุผลทำไมถึงดื่มฉี่ แถมเอามาล้างตา ล้างจมูก ล้างแผล (ไทยรัฐ, 2562)

เนื้อหาข่าวนำเสนอโพสต์เฟซบุ๊กของนายใจถึงพุทธ เสียงแจ่ม ที่เผยแพร่ประโยชน์จากการใช้น้ำปัสสาวะรักษาโรค เช่น การดื่ม การใช้ล้างตา จากการสัมภาษณ์นายใจถึงพุทธพบว่าได้ไปศึกษาการใช้ปัสสาวะรักษาโรคและการปฏิบัติธรรมจากชมรมแพทย์วิถีธรรมของหมอเขียว

"หมอแล็บ" ทนไม่ไหว เตือนเลิกกิน "ปัสสาวะ" เผยเหตุผลทำไมทาแล้วหน้านูน (ไทยรัฐ, 2562)

เนื้อหากล่าวถึงความเห็นของนักเทคนิคการแพทย์ผู้เขียนให้ความรู้ด้านการรักษาและสุขภาพผ่านแฟนเพจเฟซบุ๊ก ‘หมอแล็บแพนด้า’ ถึงโทษของการใช้น้ำปัสสาวะรักษาโรค ออกมาเตือนประชาชนว่าไม่ควรทำตามเพราะปัสสาวะมีสารอาหารที่มีประโยชน์น้อยกว่าข้าว 1 คำ และยังไม่มีการวิจัยที่เป็นสากลรับรองในการใช้รักษาโรค

พระมหาไพโรวีย์ เปิดพระไตรปิฎก ยันพระพุทธเจ้าไม่ได้ให้กินฉี่ตัวเอง (ไทยรัฐ, 2562)

เป็นเนื้อหาของโพสต์ในแฟนเพจเฟซบุ๊กพระมหาไพริวัลย์ในปี 2562 ที่ได้มาอธิบายเนื้อหาในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับการใช้ปัสสาวะในการรักษาโรคว่าพระพุทธเจ้าไม่ให้ใช้ปัสสาวะของตนเอง แต่เป็นปัสสาวะของโคและใช้ในกรณีฉุกเฉินเท่านั้น

จากข่าวที่เป็นกระแสสังคมสามารถอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการใช้ปัสสาวะรักษาโรคที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ได้ว่าเป็นผลมาจากมาจากการยึดถือองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์แผนปัจจุบันเป็นองค์ความรู้หลักในสังคม โดยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้อธิบายปัสสาวะในฐานะของเสียที่ร่างกายขับออกมา เป็นสิ่งที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในด้านใด ๆ ได้ นอกจากนี้วาทกรรมความสกปรกและความสะอาด ที่คอยแบ่งแยกว่าสิ่งใดมีความสะอาดและสิ่งใดมีความสกปรก ซึ่งอธิบายว่าปัสสาวะมีความสกปรก เพราะเป็นของเสียจากร่างกาย มีเชื้อโรคและเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมาบริโภค วาทกรรมและองค์ความรู้เหล่านี้ได้ทำให้สมาชิกในชุมชนมหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ กลายเป็นชายขอบจากความรู้หลักของสังคมและถูกโจมตีเพราะการยึดถือและเชื่อใจองค์ความรู้แพทย์วิถีธรรมและปัสสาวะบำบัด

จากความเชื่อและยึดถือในวาทกรรม องค์ความรู้ที่ต่างกันนี้ทำให้คนที่มีความเชื่อตรงข้ามกับสมาชิกชุมชนมีการต่อรองและต่อต้านด้วยเช่นกัน แม้ว่าพฤติกรรมของผู้คนในสังคมจะออกมาในลักษณะต่อต้านและโจมตีเป็นส่วนใหญ่ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชนพบว่าภายในกลุ่มเฟซบุ๊กของชุมชนมหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ เคยมีการเข้ามาโพสต์กลั่นแกล้งโดยผู้คนนอกชุมชน เช่น การโพสต์ด่าทอด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ทำให้ผู้มีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มเฟซบุ๊กต้องลบผู้ใช้ที่เข้ามาก่อวุ่นวายในชุมชนออกไป โดยพบว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กจำนวนกว่า 10,000 คนที่เข้ามาก่อวุ่นวายและถูกแบนออกจากกลุ่มไป ในส่วนของการต่อรองของสังคมภายนอกกับผู้คนในชุมชนมักเกิดขึ้นในลักษณะการล้อเลียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วาทกรรมเป็นสลัมกินฉี่ ที่ถูกใช้ล้อเลียนกันในทวิตเตอร์ในช่วงเวลาที่มีประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มผู้ยึดในอุดมการณ์ประชาธิปไตยและผู้ยึดในอุดมการณ์อนุรักษนิยม โดยวาทกรรมนี้เกิดขึ้นจากการเหมารวมผู้มีความเห็นทางการเมืองฝ่ายอนุรักษนิยมที่คลังสถาบันพระมหากษัตริย์ และมักพบเห็นในลักษณะประโยคในตัวอย่าง “จิบได้ไม่เป็นสลัม ไม่กินฉี่ ไม่กินโรตติบ” นอกจากนี้ยังมีการต่อรองผ่านการทำรูปภาพมีม (meme) หรือการแต่งเพลงล้อเลียน เป็นต้น แต่ในการต่อรองของสังคมกับชุมชนมหัศจรรย์น้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ อาจเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะการแสดงออกที่มีความเป็นสาธารณะ เช่น การโพสต์เฟซบุ๊กหรือการถกเถียงภายในทวิตเตอร์ แต่สำหรับบางคนนั้น กลับเลือกที่จะไม่สนใจและปล่อยผ่านไป เพราะคิดว่าเป็นการปล่อยให้อิทธิพลความคิดสรรหากเกิดผลในแง่ลบในอนาคตอันเนื่องมาจากการใช้ปัสสาวะรักษาโรค เพราะเป็นสิทธิที่คน ๆ หนึ่งจะเชื่อและยึดถือกับองค์ความรู้หรือวาทกรรม

พหุลักษณะทางการแพทย์กับชุมชนหัตศกรรมน้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้

พหุลักษณะทางการแพทย์ คือ การที่มีระบบการแพทย์มากกว่าหนึ่งระบบในสังคมหนึ่งๆ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพที่มีความหลากหลายของผู้คนในสังคม และมีการนิยามสุขภาพที่แตกต่างกัน มีค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และแบบแผนการปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีหรือสุขภาพที่มีความแตกต่างกัน (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, 2548, 5-6)

เมื่อสังคมรับความรู้แบบสมัยใหม่เข้ามาทำให้เกิดการพัฒนาความคิดที่มักจะให้ความสำคัญกับความเป็นเหตุผลที่เป็นแบบวิทยาศาสตร์ ส่งผลทำให้เกิดการค้นคว้า และพัฒนารูปแบบในการรักษาสุขภาพให้เป็นระบบแบบการแพทย์สมัยใหม่ที่เน้นการตรวจวินิจฉัย หาสาเหตุ และวิธีการรักษาที่สามารถพิสูจน์ได้ ระบบแพทย์แผนปัจจุบันจึงเป็นการแพทย์ที่ให้การรักษาด้วยยา การผ่าตัด ใช้รังสีช่วยในการรักษา ยาเคมีบำบัด และ ใช้วิชาแพทยสาขาต่าง ๆ โดยวิชาความรู้ด้านแพทยศาสตร์ และการพยาบาล เป็นวิชาความรู้ที่แพทย์ พยาบาลต้องผ่านการเรียน การสอน และการฝึกฝน มีแหล่งที่มาจากการศึกษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาและหลักสถิติ มีการศึกษาวิจัย มีการเผยแพร่องค์ความรู้ และมีการรับรองจากองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ทั่วโลกจะสามารถให้ประโยชน์ต่อผู้ป่วยได้จริง (Tuemaster Admin, 2563) แต่ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีผู้คนที่เข้ารับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีคนบางส่วนที่หันมาใช้การแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ รักษาโรค เนื่องจากระบบการแพทย์แผนปัจจุบันส่วนใหญ่ เป็นการแพทย์ที่รักษาแบบแยกส่วน และลดส่วน โดยจะเน้นการแก้ปัญหาที่ตัวผู้ป่วยแบบแยกส่วนเฉพาะโรค ซึ่งต่างจากการแพทย์ทางเลือกที่เป็นในลักษณะแบบการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณและสังคม ช่วยทำให้รู้สึกผ่อนคลายและลดความเครียด จึงมีความสอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อของผู้ป่วยและครอบครัว รวมทั้ง การใช้แพทย์ทางเลือกยังช่วยลดผลข้างเคียงจากการใช้ยาจากแพทย์แผนปัจจุบันลง และบางส่วนมองว่าค่าใช้จ่ายในการรักษาของระบบการแพทย์ทางเลือกมีจำนวนที่ต่ำกว่าการใช้ยาจากการแพทย์แผนปัจจุบัน และการแพทย์ทางเลือกบางประเภท ผู้ป่วยสามารถฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เช่น โยคะ การนั่งสมาธิหรือสวดมนต์ เป็นต้น และบางส่วนมองว่าการแพทย์ทางเลือกสามารถช่วยได้ทั้งการรักษาโรค ทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และยังช่วยปรับวิถีชีวิต พฤติกรรมสุขภาพ ปรับเรื่องการรับประทานอาหารได้อีกด้วย (รัตนภรณ์ ชูทอง, 2560)

จึงเป็นผลทำให้ต้องอาศัยระบบการแพทย์แบบอื่นเข้ามาช่วยในการรักษา ดังที่ชุมชนแพทย์วิถีธรรม หรือ ชุมชนออนไลน์ที่มีชื่อว่า หัตศกรรมน้ำปัสสาวะ ยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ เลือกนำวิธีการรักษาระบบการแพทย์ทางเลือก โดยการนำน้ำปัสสาวะมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อทำการรักษาโรคอาการต่าง ๆ ร่วมกับการยิมนาสติกปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาประกอบใช้ในการรักษาร่วมด้วย ซึ่งคนในชุมชนมีความเชื่อว่าเป็นการบรรลุที่สามารถกลายเป็นผู้มีปัญญาที่พ้นจากความทุกข์ น้ำปัสสาวะเป็นยาที่สามารถนำติดตัวได้ตลอดเวลาที่ช่วยทำให้เกิดความสบายใจ ไร้ความทุกข์ และเชื่อว่าเป็นความสุขที่ได้ผลถาวรยั่งยืน อีกทั้งยังเชื่อว่าหากไร้ความกลัวแล้ว โรคภัยต่าง ๆ ก็จะดับสูญไปผ่านการปฏิบัติตามหลักธรรม เช่น การปฏิบัติตามหลักยา 9 เม็ด

หลักปฏิบัติวิธีการรักษาของชุมชนแพทย์วิถีธรรม จึงเป็นหนึ่งในวิธีการรักษาทางการแพทย์ในรูปแบบหนึ่งที่สามารถรักษา และสามารถตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพของสมาชิกในชุมชนได้ รวมถึงในการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันที่อาจยังไม่ตอบสนองต่อคนภายในชุมชน ประกอบกับเงื่อนไขของแต่ละบุคคลที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น ข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างในกรณีของคุณนี้เริ่มรู้จักแพทย์วิถีธรรมและอาจารย์หมอเขียวจากการอ่านหนังสือที่อาจารย์หมอเขียวเขียน และได้ศรัทธาตั้งแต่วินาทีแรกที่รู้จักกับการรักษาด้วยปัสสาวะบำบัด แต่ด้วยโรคประจำตัวที่เยอะและการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ นั้นไม่ตอบโจทย์ รวมถึงมีค่าใช้จ่ายเยอะจึงเข้าสู่ชุมชน

อีกทั้ง ยังรวมถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมยา 9 เม็ด เช่น การนำน้ำปัสสาวะมารักษาด้วยวิธีการพอก ทา หยอด ประคบ อบ อาบ ด้วยน้ำปัสสาวะ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ทางร่างกายอีกด้วย ยกตัวอย่าง คุณปอ ก็ได้นำภูมิปัญญาน้ำปัสสาวะมาทำการรักษาแผลจากการถูกไฟไหม้ “ผมไม่ได้ไปโรงพยาบาลเลย ไม่ได้กินยาแม้แต่เม็ดเดียว แต่ใช้ปัสสาวะอย่างเดียว ทั้งโปะ ทั้งดื่ม” ในกรณีของพี่หมายป่วยเป็นโรคผิวหนังใหญ่ติดเชื้อในกระแส เธอเชื่อว่ามาจากการประกอบอาชีพไกด์ มีวิบากกรรม ที่ยังไม่ได้ล้างกิเลส ส่งผลให้ตัวของเธอผิดศีล จึงเริ่มนำปัสสาวะมาดื่ม แช่เท้า และทาที่บริเวณแผล ซึ่งน้ำปัสสาวะที่นำมาใช้มีทั้งของตัวเองและของเพื่อน ๆ อาการของเธอดีขึ้นและหายในที่สุด

ทั้งหมดนี้ จึงทำให้เห็นว่าภายในสังคมหนึ่ง ๆ ที่มีความหลากหลายทางความเชื่อ ความคิด วัฒนธรรม ค่านิยม หรือแบบแผนการปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีหรือการมีสุขภาวะที่แตกต่างกัน การมีระบบทางการแพทย์เพียงแบบเดียว อาจไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือทำการรักษาสุขภาพของคนในสังคมได้ทั้งหมด สังคมชุมชนแพทย์วิถีธรรมจึงเป็นหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการนำความเป็นพหุลักษณะทางการแพทย์มาใช้ในการรักษา นั่นคือ การนำภูมิปัญญาการใช้น้ำปัสสาวะมาบำบัดและปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ร่วมกับการยึดนำหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามาประกอบใช้ในการรักษาร่วมด้วย เพื่อทำการรักษาโรคอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย รวมไปถึงการรักษาจิตใจ โดยใช้วิธีการรักษาปัญหาสุขภาพที่นอกเหนือจากการรักษาด้วยวิธีทางการแพทย์แผนปัจจุบันได้อย่างชัดเจน

บทที่ 5 สรุป ข้อเสนอแนะ

การศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนออนไลน์ มหัตถรรณน้ำปัสสาวะยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ เป็นชุมชนแพทย์วิถีธรรมที่มีแนวปฏิบัติการรักษาสุขภาพทั้งทางกาย จิตใจพร้อมกับหลักพระพุทธศาสนา ส่วนน้ำปัสสาวะก็เป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนนำมาใช้ในการรักษาสุขภาพเช่นกัน โดยสมาชิกภายในชุมชนส่วนใหญ่จะยึดนำหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามาประกอบใช้ในการรักษาร่วมด้วย กล่าวคือการใช้ น้ำปัสสาวะให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จำเป็นต้องควบคู่ไปกับการรักษาสิโรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งคนในชุมชนมองว่าเป็นการบรรลุนิยามอย่างหนึ่งให้กลายเป็นผู้มีปัญญาที่พ้นจากทุกข์ ด้วยความเชื่อที่ว่าน้ำปัสสาวะเป็นยาดีที่มีติดตัวกับทุกคนและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา เมื่อได้ใช้แล้วจะส่งผลให้เกิดความสบายกาย ใจ ไร้ความทุกข์ และเป็นความสุขที่ได้ผลอย่างถาวร นอกจากนี้ยังเชื่ออีกว่าหากเราไร้ความกลัว ไม่เกิดความเครียดในการเลือกใช้น้ำปัสสาวะนั้น โรคภัยต่าง ๆ ก็จะดับสูญสิ้นไปพร้อมกับการปฏิบัติตามหลักธรรม

ชุมชนแห่งนี้ได้ให้ความหมายว่าน้ำปัสสาวะเป็นยาสามัญประจำบ้าน ที่ประหยัด ปลอดภัย และสามารถพกพาได้ง่ายเพราะเป็นสิ่งที่เกิดจากตนเอง อีกทั้งตามหลักพระพุทธศาสนาที่ปรากฏให้เห็นในคัมภีร์พระไตรปิฎกได้มีการระบุถึงการใช้น้ำมูลหรือน้ำปัสสาวะเป็นยารักษาโรคไว้ในหลายเล่มด้วยกัน ความหมายของตัวน้ำปัสสาวะจึงมีเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาแฝงอยู่มากกว่ามองว่าเป็นของเสียไร้ซึ่งประโยชน์ ความหมายเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงควมมีคุณค่าในการใช้แทนยารักษาโรคเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามความเชื่อนี้ก็ยังคงมีกระแสด้านลบจากสังคมภายนอกเพราะขัดแย้งกับการแพทย์สมัยใหม่ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับ ชุมชนจึงมีการต่อรองกับบุคคลภายนอกว่าเป็นชุมชนแห่งธรรมะ ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักศาสนา วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ธรรมชาติบำบัด และสมุนไพร น้ำปัสสาวะเป็นแค่ส่วนหนึ่งของยาสามัญประจำบ้านที่เป็นตัวเชื่อมโยงกับคนที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเท่านั้น และไม่ใช่ว่าทุกคนที่จะใช้น้ำปัสสาวะได้แต่ต้องเป็นคนดี มีศีลธรรม ปฏิบัติธรรมตามกฎระเบียบของชุมชนอย่างเคร่งครัด

กระแสด้านลบที่เข้ามาโจมตีผ่านทางสื่อออนไลน์ สื่อข่าว ทำให้ชุมชนต้องต่อสู้และต่อรองกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตลอดเวลา กล่าวคือ วิทยาศาสตร์ได้อธิบายน้ำปัสสาวะในฐานะของเสียที่ร่างกายขับออกมา เป็นสิ่งที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านใดได้อีก ไม่เพียงเท่านั้นตามงานเอกสารวิชาการ ตำราเรียนต่าง ๆ มีการพูดถึงเนื้อหาสาระของน้ำปัสสาวะในทางลบล้วนเป็นการตีกรอบข้อมูลโดยชอบธรรมอย่างไม่มีข้อโต้แย้งเนื่องจากเป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่มีความเข้าใจร่วมกัน นอกจากนี้วาทกรรมเรื่องความสกปรก-ความสะอาดที่คอยแบ่งแยกว่าสิ่งใดมีความสะอาดและสิ่งใดมีความสกปรก ยังให้คำอธิบายว่าน้ำปัสสาวะมีความสกปรก เพราะเป็นของเสียจากร่างกาย มีเชื้อโรคและเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมาบริโภคหรือใช้ประโยชน์ ดังนั้นวาทกรรมและองค์ความรู้เหล่านี้ได้ผลักให้ผู้คนในชุมชนมหัตถรรณน้ำปัสสาวะยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ให้กลายเป็นคนขายขอบของสังคมผ่านการโจมตีและต่อต้านการใช้น้ำปัสสาวะในการรักษาโรคจากผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ด้วยเหตุผลที่อ้างอิงผ่านองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวาทกรรมความสกปรก ทำให้คนในชุมชนต้องแบกรับแรงกดดันและรับมือกับผู้คนในสังคมกระแส

หลักหรือผู้คนภายนอกชุมชนด้วยการนำหลักศาสนามาใช้ คือการรู้จักปล่อยวาง สร้างความเข้าใจว่าคนบนโลกนี้ไม่มีใครเข้าใจโลกไปหมดทุกอย่าง ถึงอย่างนั้นชุมชนก็ไม่ได้นิ่งเฉยเพียงอย่างเดียวแต่มีการจัดพิมพ์หนังสือจำหน่ายและแจกจ่าย เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ ความรู้ของชุมชนอย่างแท้จริงแก่บุคคลภายนอกได้เข้าใจกระแสด้านลบที่เข้ามาโจมตีผ่านทางสื่อออนไลน์ สื่อข่าว ทำให้ชุมชนต้องต่อสู้และต่อรองกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตลอดเวลา กล่าวคือวิทยาศาสตร์ได้อธิบายน้ำปัสสาวะในฐานะของเสียที่ร่างกายขับออกมา เป็นสิ่งที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านใดได้อีก ไม่เพียงเท่านั้นตามงานเอกสารวิชาการ ตำราเรียนต่าง ๆ มีการพูดถึงเนื้อหาสาระของน้ำปัสสาวะในทางลบล้วนเป็นการตีกรอบข้อมูลโดยชอบธรรมอย่างไม่มีข้อโต้แย้งเนื่องจากเป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่มีความเข้าใจร่วมกัน นอกจากนี้วาทกรรมเรื่องความสกปรก-ความสะอาดที่คอยแบ่งแยกกว่าสิ่งใดมีความสะอาดและสิ่งใดมีความสกปรก ยังให้คำอธิบายว่าน้ำปัสสาวะมีความสกปรกเพราะเป็นของเสียจากร่างกาย มีเชื้อโรคและเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมาบริโภคหรือใช้ประโยชน์ ดังนั้นวาทกรรมและองค์ความรู้เหล่านี้ได้ผลักดันให้ผู้คนในชุมชนหันเหศรย์น้ำปัสสาวะยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ให้กลายเป็นคนขายของของสังคมผ่านการโจมตีและต่อต้านการใช้ น้ำปัสสาวะในการรักษาโรคจากผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ด้วยเหตุผลที่อ้างอิงผ่านองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวาทกรรมความสกปรก ทำให้คนในชุมชนต้องแบกรับแรงกดดันและรับมือกับผู้คนในสังคมกระแสหลักหรือผู้คนภายนอกชุมชนด้วยการนำหลักศาสนามาใช้ คือการรู้จักปล่อยวาง สร้างความเข้าใจว่าคนบนโลกนี้ไม่มีใครเข้าใจโลกไปหมดทุกอย่าง ถึงอย่างนั้นชุมชนก็ไม่ได้นิ่งเฉยเพียงอย่างเดียว แต่พวกเขาเลือกต่อรองอำนาจผ่านการจัดพิมพ์หนังสือจำหน่ายและแจกจ่าย เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ ความรู้ หลักธรรมของชุมชนแก่บุคคลภายนอกได้เข้าใจถึงอัตลักษณ์ชุมชนอย่างแท้จริง

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นพหุลักษณะทางการแพทย์ของชุมชนสังคมออนไลน์มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ ที่ได้นำน้ำปัสสาวะมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อทำการรักษาโรคอาการต่าง ๆ เป็นวิธีการรักษาทางการแพทย์ในรูปแบบหนึ่งที่สามารถรักษาและสามารถตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพของสมาชิกในชุมชนได้ ควบคู่ไปกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันที่อาจยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนด้วยเงื่อนไขที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น ข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจ ชุมชนนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงการนำภูมิปัญญาการใช้ น้ำปัสสาวะมาบำบัดมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อทำการรักษาโรคอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย ซึ่งเป็นวิธีการรักษาปัญหาสุขภาพที่นอกเหนือจากการรักษาด้วยวิธีทางการแพทย์แผนปัจจุบันหรือแพทย์สมัยใหม่ อีกทั้งยังเห็นถึงความขัดแย้งทางการแพทย์ของทั้งสองด้วยค่านิยมของผู้คนในสังคมที่มีความเชื่อต่างกันได้อย่างชัดเจน

ข้อจำกัดของการวิจัย

1.การบริหารจัดการของชุมชนค่อนข้างมีโครงสร้างในการจัดการอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในด้านของการจัดการจัดการชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนที่มีความใกล้ชิด และยังมิสถานะภาพการเป็นอาจารย์ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ทำให้การศึกษาชุมชนออนไลน์ส่วนใหญ่ต้องผ่านการตัดสินใจจากผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นที่เป็นที่เคารพและนับถือของสมาชิก

2.ข้อจำกัดด้านประชากร โดยกลุ่มตัวอย่างจะเป็นบุคคลที่ทางชุมชนเป็นฝ่ายเลือกหรือจำกัดกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เท่านั้น ผู้สัมภาษณ์จึงไม่สามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ตามความต้องการ ซึ่งการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ของทางชุมชนนั้นอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความไม่หลากหลายหรือซ้ำซ้อน

3.การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาอัตลักษณ์และการให้ความหมายร่วมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชนออนไลน์มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้เท่า่นั้น ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จึงไม่สามารถนำไปอ้างอิงหรือเหมารวมประชากรในสังคมอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อและวิถีชีวิตของการใช้น้ำปัสสาวะได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยหวังว่าการศึกษานี้จะเป็นความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้ที่สนใจได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์และการให้ความหมายร่วมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชนออนไลน์มหัศจรรย์น้ำปัสสาวะยาดีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ เพื่อเปิดมุมมองใหม่ในทางที่ดีขึ้นคือ เรื่องของการเคารพวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกันในสังคม มากกว่าการตีตราว่าเป็นชุมชนที่ผิดปกติเนื่องจากดื่มน้ำปัสสาวะจากเหตุผลเพียงเพราะมีความขัดแย้งกับการแพทย์สมัยใหม่ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ให้การยอมรับ

บรรณานุกรม

- Tuemaster Admin. (2563). การแพทย์แผนปัจจุบัน (conventional medicine). สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://tuemaster.com/blog/-conventional-medicine>.
- จุลดิน. (2553). น้ำดีจริงหรือ. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟอภัย จำกัด.
- ณัฐยา สมวะเวียง. (2558). การแพทย์พื้นบ้านกับการเฝ้าระวังรักษาความเจ็บป่วยทางจิตในสังคมไทยภาคเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจาก https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2558/socde50758nsw_ch1.pdf
- บัวไต้. (2551). ดัมปีสสาวะรักษาโรค. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.
- ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์. (2555). เปิดตำรารักษาโรคในสมัยพระพุทธเจ้าตามพระไตรปิฎก. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9550000125312> เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564
- พระมหาสารทอง สุนทรโณ และคณะ. (2563). บทวิจารณ์หนังสือ : ร่างกายได้บ่งการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่.วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ ปที่7(4) เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2563.447-449.สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jg-mcukk/article/download/237770/167106/>
- พระมหาอดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวิ). (2560). น้ำปัสสาวะบำบัดโรคกับน้ำมูตรเน่า : ความเหมือนและความแตกต่าง.วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์.ปีที่ 13(2),น.37-38.
- มูลนิธิแพทย์วิถีธรรม. (2563). ความรู้แพทย์วิถีธรรม. สืบค้นจาก <https://morkeaw.net/health-care/buddhist-dhamma-medicine/>วันที่ 30 กันยายน 2564
- รัตนกรณ์ ชูทอง. (2560). การแพทย์เสริมและการแพทย์ทางเลือก. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2564, จาก https://meded.psu.ac.th/binla/class04/388_441/Alternative_Medicine/index2.html.
- วิวัฒน์ หวังเจริญ. (ม.ป.ป.). บทบัญญัติของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับอาหารฮาลาล. สืบค้นจาก <http://lms.mju.ac.th/courses/111/locker/content/ExLMS/02/023.htm> สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2564
- ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย. (2563). ข่าวปลอม อย่าแชร์! น้ำปัสสาวะ ใช้ล้างตา ช่วยตาใส มองเห็นชัด. สืบค้นจาก <https://www.antifakenewscenter.com/ข่าวปลอม-อย่าแชร์-น้ำปัสสาวะ/>. เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564.
- ศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ. (ม.ป.ป.). น้ำขิงของไต. สืบค้นจาก <https://www.bangkokhealth.com/articles/น้ำขิงของไต/> เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564
- สังคม สุภรัตนกุล. (2561). การเลือกแบบแผนการรักษาการเจ็บป่วยของครัวเรือนในพื้นที่ชนบทอีสาน. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ, 11(2), 12-22. สืบค้นจาก <https://www.xn--22cd2c1arkbdmea1adsd9bk3c7crjcdn1mxj.com/>.

- สุทธิชาติ นิลคุหา. (2547). *อาหารฮาล ความสามารถในการผลิตในประเทศไทย*. กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์. สืบค้นจาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/78708/78708.pdf
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). *อัตลักษณ์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=อัตลักษณ์-๑๖-มิถุนายน-๒๕>
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (มปป). *มหัศจรรย์ปัสสาวะ*. สืบค้นจาก https://env.anamai.moph.go.th/web-upload/migrated/files/env/n526_bc03e88d95324966be008d8db9a0d4d9_a015.pdf เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2564
- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2548). *พหุลักษณะทางการแพทย์: มุมมองมานุษยวิทยากับความหลากหลายของวัฒนธรรมสุขภาพ. ในพหุลักษณะทางการแพทย์กับสุขภาพในมิติสังคมวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์. (2563). *สีของปัสสาวะ...สัญญาณเตือนของปัญหาสุขภาพ*. สืบค้นจาก <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/january-2020/urine-color> เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564
- ไชยงค์ นวลยง. (2560). *ช่วยด้วย! ปัสสาวะไม่ออก*. สืบค้นจาก <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=1290> เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564
- ไทยรัฐออนไลน์.2562. *"ใจถึงพุทธ" เผยเหตุผลทำไมถึงดื่มฉี๊ แกมเอามาล้างตา ล้างจมูก ล้างแผล*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1645625>
- ไทยรัฐออนไลน์.2562. *"หอมแล็บ" ทนไม่ไหว เตือนเลิกกิน "ปัสสาวะ"*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1643163>
- ไทยรัฐออนไลน์.2562. *พระมหาไพรวัลย์ เปิดพระไตรปิฎก ยันพระพุทธเจ้าไม่ได้ให้กินฉีตัวเอง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1646321>

รายชื่อนามสมมติ

ดา. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

นี. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

ปอ. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

ป๊. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

วา. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

สอง. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

สุจิต. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

หมอเขียว. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

หมาย. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.

แฮม. ออนไลน์. 2564. สัมภาษณ์.